

MULTIFUNCTIONAL TUNED ACTIVE FILTER

Roman Šotner

Master Degree Programme (1), FEEC BUT

E-mail: xsotne00@stud.feec.vutbr.cz

Supervised by: Tomáš Dostál

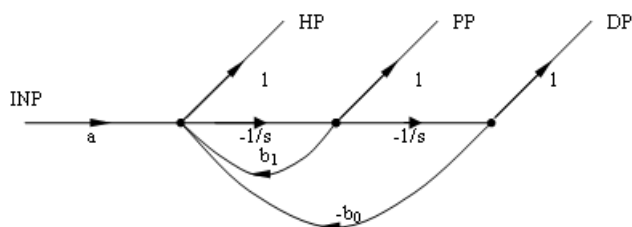
E-mail: dostal@feec.vutbr.cz

ABSTRACT

Universal multifunctional (low-pass, high-pass, band-pass) second-order active filter, based on multi-loop feedback state-variable structure, with operational transconductance amplifier (OTA) LM 13700 and voltage summers are presented. Mentioned circuit is discussed (tuning and adjustable quality Q). Simulations in PSpice and experimental results are presented.

1. ÚVOD

Na obr. 1 je celkem známý [1], [2] graf signálových toků filtru využívajícího celkem tři aktivní bloky. První ve funkci vstupní sumace a další jako invertující integrátory. Funkci aktivních bloků zastávají klasické napěťové operační zesilovače (OZ). Přeladění je možné souběžnou změnou R nebo C v integrátorech (dolní propusti 1. řádu).

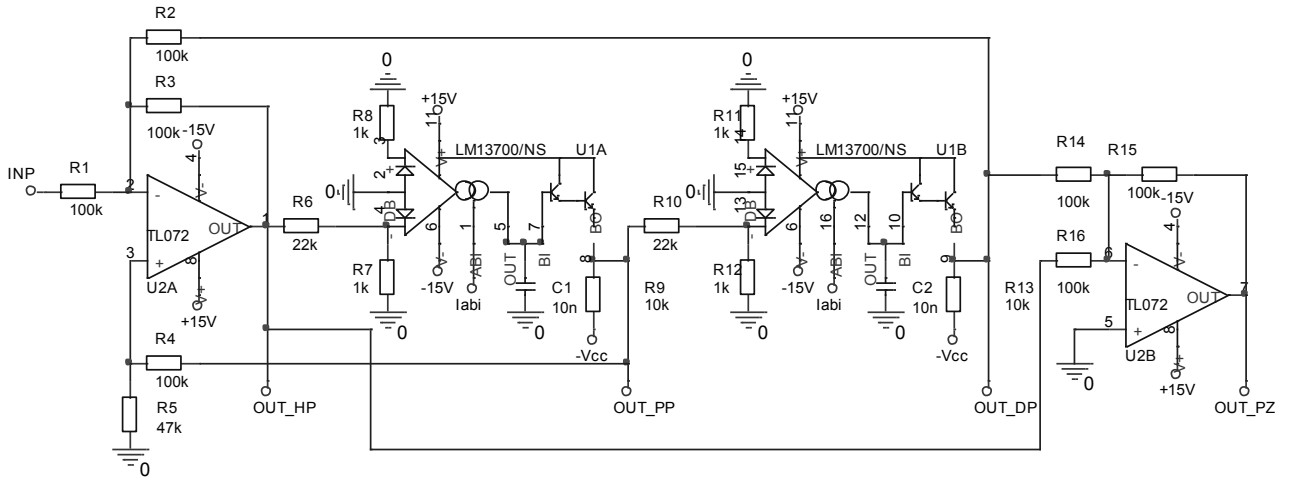

Obrázek 1: Graf signálových toků více-funkčního filtru 2. řádu

Použije-li se ve stejné struktuře (obr. 1) místo OZ transadmitanční zesilovač (OTA) se sledovačem, lze snadno získat elektronicky laditelný filtr, kde mezní (popř. střední) kmitočet filtru je řízen proudem (např. u LM 13700 přibližně platí $g_m = 19,2 \cdot I_{abi}$), nebo napětím (přes rezistor). Zapojení je na obr. 2 a na příslušných výstupech je možné obdržet horní (HP), pásmovou (PP) a dolní (DP) propust nebo pásmovou zádrž (PZ). Podobnou tematikou využití OTA ve filtrech se zabývá např. [4].

2. ANALÝZA A SIMULACE

Jako aktivní blok na místě integrátoru je použit LM 13700 (obsahuje dvojici transkonduktoru a sledovače). Výrobce [3] doporučuje „ošetřovat“ vstupy rezistory (hodnoty dle [3]) proti zemi, a proto vychází vztahy pro parametry filtru komplikovanější. Předpokládá se $C_1 = C_2 = C$, $g_{m1} = g_{m2} = g_m$, $R_1 = R_2 = R_3 = R$, $R_6 = R_{10}$, $R_7 = R_8 = R_{11} = R_{12}$.

Obrázek 2: Elektronicky přeladitelný více-funkční filtr 2. řádu

Jmenovatel přenosové funkce je

$$D(s) = s^2 + b_1s + b_0 = s^2 + \frac{\omega}{Q}s + \omega^2, \quad (1)$$

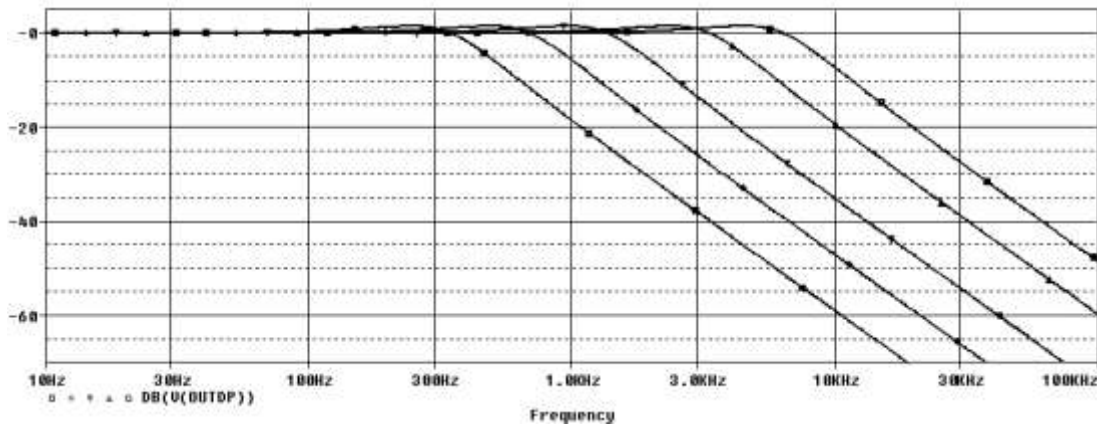
kde koeficienty jsou

$$b_1 = \frac{3g_m R_5 R_7 (R_6 + 1)}{C(R_4 + R_5)^2 (R_6 + R_7)}, \quad b_0 = \frac{g_m^2 R_7^2}{C^2 (R_6 + R_7)^2}, \quad (2)$$

a parametry filtru jsou

$$f_c = \frac{1}{2\pi} \frac{g_m R_7}{C(R_6 + R_7)}, \quad Q = \frac{(R_4 + R_5)(R_6 + R_7)}{3R_5(R_6 + 1)}. \quad (3)$$

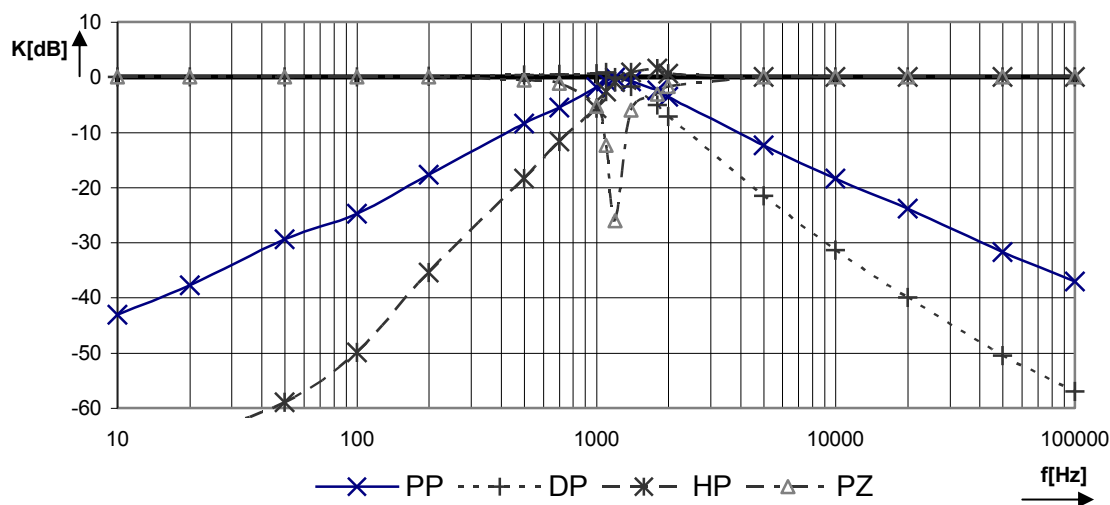
Je tedy vidět, že mezní (střední) kmitočet filtru určují prvky (R, C) integrátoru s OTA transconductance (g_m). Kvalitu (Q) je vhodné nastavovat změnou R_4 nebo R_5 . Pro uváděné hodnoty součástek (řídící proud 140 μ A pro každý OTA) činí mezní kmitočet přibližně 1,8 kHz a $Q=1,2$. Snadno lze získat i pásmovou zadrž přidáním sumace výstupů horní a dolní propusti (obr. 2). Hlavním důvodem záměny napětového OZ za OTA je elektronické ladění (obr. 3). Docílené přeladění je přibližně od 430 Hz do 8 kHz (pro řídicí proud každého OTA 25 až 500 μ A). Pro přehlednost je zobrazen pouze výstup dolní propusti.

Obrázek 3: Přeladění (sledován výstup dolní propusti)

3. EXPERIMENTÁLNÍ VÝSLEDKY

Výše uvedené zapojení bylo ověřeno v kontaktním nepájivém poli a proměřeno. Dosažené výsledky (obr. 4) se blíží uváděným simulacím, jen se mírně liší mezní (střední) kmitočty.

Obrázek 4: Skutečně změřené přenosové charakteristiky filtru

4. ZÁVĚR

Vzhledem k tomu, že je LM 13700 poměrně snadno dostupný a levný nabádá to k jeho účelnému využívání (ve funkci stavebních bloků filtrů i vyšších řádů). Problémem může být relativně nízký tranzitní kmitočty 2 MHz, ale základním cílem této práce bylo ověření myšlenky (náhrada aktivních bloků ve známém zapojení) což se povedlo a pokud bude třeba pracovat ve vyšších pásmech existují aktivní bloky (třeba OTA-LT 1228), kterými lze zde použitý prvek nahradit. Pro nízkofrekvenční pásmo poskytuje filtr uspokojivé výsledky (jen dva integrované obvody spolu s několika pasivními součástkami dokáží realizovat čtyři různé přenosové funkce a výhodou je již několikrát zmiňované elektronické ladění (430 Hz až 8 kHz vyzkoušeno simulací). Někdy je účelné používat v obvodu prvky stejného typu (zde tedy jen OTA), ale vzhledem ke kmitočtům a ceně obvodu je výrazně levnější sumační zesilovače řešit jedním integrovaným obvodem (TL 072). Na vysokých kmitočtech (řádů jednotek MHz) by ale TL 072 nestačil (a pravděpodobně i LM 13700). Zde je hlavní důvod snadná dostupnost součástek a možnost ověřit vlastnosti filtru bez zvlášť dokonalých, speciálních přístrojů.

LITERATURA

- [1] Kvasil, J.; Čajka, J.: Úvod do syntézy lineárních obvodů. SNTL, Praha, 1981
- [2] Dostál, T.: Elektrické filtry. Skripta FEKT VUT, UREL, Brno, 2004
- [3] National Semiconductors. Dual Operational Transconductance Amplifiers with Linearizing Diodes and Buffers LM13700., 2004. 26 s.
- [4] Punčochář, J.: Filtry 2. řádu s transadmitančními zesilovači. Elektronika, 8, 1997, 2 s.